

HANDBOK
ENSAMKOMMANDE
BARN OCH UNGA

Innehållsförteckning

Syfte	3
Röda Korsets uppdrag	4
Ansvar och uppdragsfördelning inom kretsen	5
Kretsstyrelse	5
Frivilligledare.....	5
Frivilliga	5
Verksamhetsgruppen	5
Förhållningssätt och bemötande	5
Avgränsningar och hänvisningar	6
Att starta verksamhet för ensamkommande barn och unga	7
Utforska, identifiera och förstå behov	7
Skapa verksamhet för att tillgodose behov.....	8
Delaktighet	8
Fokusmetoden.....	8
Förslag på aktiviteter	8
Utvärdera verksamheten.....	9
Dokumentation och uppföljning	9
Kommunicera vad kretsen gör	9
Rekrytering	10
Uppdragsbeskrivning, Överenskommelse och Tystnadsförbindelse	10
Uppdragsbeskrivning	10
Överenskommelse och Tystnadsförbindelse	10
Utdrag ur Polisens belastningsregister	11
Utbildning och policys	11
Språket	11
Försäkring.....	11
Psykosocialt Stöd	12
Psykosocialt stöd till dem vi möter.....	12
Psykosocialt stöd till frivilliga.....	12
Kränkningar, hot och andra avvikelser	13
Makt och Risker	13
Var försiktig.....	13
Tjänsteperson i beredskap, TiB.....	13
Övrigt stöd, kontakt och länkar	14
Rednet	14
Verksamhetsutvecklare Ensamkommande barn och unga	14
Infoservice.....	14
Röda Korsets Rådgivningstelefon.....	14
Röda Korsets vårdförmedling	15
Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade	15
Svenska Röda Korsets hemsida	15
BILAGOR	
Uppdragsbeskrivning	16
Överenskommelse.....	17

Foto: Elis Hoffman/Röda Korset

Syfte

Varje dag gör frivilliga i Svenska Röda Korset skillnad för ensamkommande barn och unga runt om i Sverige. Kretsar i hela landet erbjuder läxhjälp, matlagning, samtalsgrupper och mycket mer. Detta material vänder sig till dig som är frivillig och syftar till att vara ett stöd i uppstart och drift av olika typer av verksamhet för ensamkommande barn och unga och visa andrastyrdokument, verktyg och metoder som finns att tillgå. På Röda Korsets interna föreningsnät Rednet¹ kan du hitta de dokument som är viktiga för dig som vill engagera dig i verksamhet tillsammans med ensamkommande barn och unga. Inloggningsuppgifter ordnar du genom att maila info@redcross.se.

¹ www.rednet.redcross.se

Röda Korsets uppdrag

Svenska Röda Korsets uppdrag är att förhindra och lindra mänskligt lidande var och när det än förekommer, att skydda liv och hälsa och säkerställa respekt för varje människas värde, särskilt under tider av väpnad konflikt och andra nödsituationer. Röda Korset verkar för medmänsklighet i kampen för att ingen ska lämnas ensam i en katastrof. Att förstå, hjälpa och visa omtanke för utsatta människor är det som förenar alla inom rörelsen.

Under de senaste åren är ca 65 miljoner människor på flykt i världen, vilket är det högsta antalet sedan andra världskriget. Det har gjort att många ensamkommande barn har sökt sig till Sverige.

Ett ensamkommande barn är en person under 18 år som kommit till Sverige utan vårdnadshavare, oftast för att söka asyl. Att vara asylsökande barn i ett främmande land och samtidigt leva separerad från sina föräldrar är att befinna sig i en mycket utsatt situation.

Ett asylsökande barn möter många olika aktörer under sin asylprocess och under sin första tid i Sverige. Staten och kommunerna har dock det huvudsakliga ansvaret för att se till att dessa barn får sina rättigheter tillgodosedda, samt att de får den trygghet och de verktyg som behövs för att kunna etablera sig, vara delaktiga i sin egen utveckling och i det svenska samhället.

Genom sin stödjande roll till staten har Svenska Röda Korset en viktig roll i att stötta barnen när stödet ifrån det offentliga brister. Svenska Röda Korset ger stöd genom att uppmärksamma när barnens rättigheter inte tillgodoses och genom att visa på de humanitära konsekvenser som lagstiftning och regelverk för med sig. Svenska Röda Korset ger också stöd genom att erbjuda sociala sammanhang och aktiviteter som kan utgöra en viktig motvikt till de utmaningar som många ensamkommande barn och unga står inför. De sociala aktiviteterna syftar till att erbjuda socialt sammanhang, stärka ensamkommande barn och ungas kunskap om sina rättigheter och möjligheter och därigenom stärka deras egenmakt. De syftar också till att främja hälsa och välmående och erbjuda stöd för att underlätta ensamkommande barn och ungas väg till delaktighet.

Frivilliga i Röda Korset gör stor skillnad för ensamkommande barn och unga. Genom verksamheterna erbjuds både stöd och social samvaro. Genom att skapa aktiviteter tillsammans med de barn och ungdomar vi möter stärks deras egenmakt och det skapar tillfällen för lärande för alla. För att detta ska fungera är det viktigt att vi erbjuder engagerande frivilliguppdrag som är tydliga och väl avgränsade. För mer information om hur dessa uppdrag skapas, titta på Frivilligcykeln i Frivilligstrategin.²

2 Rednet / Vår Förening / Styrdokument / Styrande strategier / Frivilligstrategin

Ansvar och uppdragsfördelning inom kretsen

För att en verksamhet ska fungera på ett bra sätt är det viktigt att alla olika roller och funktioner i kretsen tar sitt ansvar och samarbetar kring verksamheten.

Kretsstyrelse

Kretsstyrelsen är ytterst ansvarig för alla kretsens verksamheter. I det ingår att ansvara för att leda, förvalta och utveckla verksamheten. I styrelsens uppdrag ingår också att ha löpande kontakt med verksamhetsledare och bjuda in till relevanta träffar och utbildningar, förmedla viktigt information från andra delar av organisationen, att tillsammans med frivilligledaren rekrytera nya frivilliga och att vara tydliga i kommunikationen om verksamhetsledarens uppdrag och ansvar.

Kretsstyrelsen och frivilligledaren tillsammans, ska också se till att verksamheten följs upp kontinuerligt. Mer information om detta finns under avsnitt Dokumentation och Uppföljning.

Frivilligledare

I varje verksamhet ska det finnas, helst två, frivilligledare. Frivilligledarna leder verksamhetsgruppen, planerar och samordnar aktiviteter och frivilliga och är kontaktpersoner för verksamheten. Frivilligledarna har också ansvar för att ha kontakt och föra viktig information om verksamheten till kretsens styrelse. Frivilligledarna och kretsens styrelse, ansvarar tillsammans för att verksamheten följs upp kontinuerligt och att nya frivilliga rekryteras vid behov. Till kretsens styrelse kan frivilligledarna också lyfta utmaningar som de stöter på i verksamheten.

Frivilliga

Frivilligledarna och styrelsen ansvarar tillsammans för att det finns nog med frivilliga i

verksamheten. Den enskilda frivilliga ansvarar för att genomföra det uppdrag den tagit på sig och meddela sig om hen inte kan komma på en planerad träff. Den frivillige också ansvar för att gå de utbildningar som krävs för uppdraget. För mer information om dessa utbildningar, se avsnitt Utbildning och Policys.

Verksamhetsgruppen

För att verksamhetsgruppen ska fungera bra är det viktigt att man tar hand om den. Frivilligledarna ansvarar för gruppen, men det är alla frivilligas ansvar att gruppen fungerar. Det är bra att hålla möten utanför verksamheten ibland för att planera tillsammans, prata om frivilligrollen, stötta varandra och samtala om saker som hänt i verksamheten. Det kan vara bra att titta på det material som finns för psykosocialt stöd till rödakorsare, tillsammans i gruppen. Om något allvarligt skulle hända i verksamheten kan det vara bra att göra en incidentrapport och/eller informera Tjänsteman i Beredskap (TiB). Mer information om detta finns i avsnitten Psykosocialt Stöd samt Trygghet och Säkerhet i denna skrift.

Förhållningssätt och bemötande

För att vara frivillig i Röda Korset, är det en förutsättning att man delar organisationens människosyn och humanitära värderingar. Som frivillig i Röda Korset verksamheter för ensamkommande barn är det också viktigt att man är en trygg och stabil person som är flexibel och lyhörd för andras behov, men också kan sätta gränser. Många av de barn och unga som finns i verksamheterna lever i en utsatt situation och som frivillig är det nödvändigt att kunna hantera detta och vara trygg i sitt uppdrag.

Det är bra att, i frivilliggruppen, diskutera hur ni vill vara i er roll som frivilliga och vilka riktlinjer ni har i er verksamhet. Att diskutera följande frågor kan vara en bra början:

- Hur arbetar ni för att alla, både frivilliga och ensamkommande unga, ska känna sig välkomna?
- Hur skapas en verksamhet där alla är aktörer och kan vara delaktiga?
- Hur förhåller vi oss till det ojämna maktförhållande som finns när etablerade vuxna med stabil tillvaro möter barn och unga som lever under osäkra och otrygga förhållanden?

Avgränsningar och hänvisningar

Som frivillig i verksamhet för ensamkommande barn och unga är det viktigt att komma ihåg att du sällan har möjlighet att förändra barnens och ungdomarnas faktiska situation.

Det är viktigt att komma ihåg att det ni kan göra, som frivilliga i Röda Korset, är mycket värt. Att erbjuda bra, kontinuerlig verksamhet, där det finns trygga vuxna som har tid att lyssna, gör stor skillnad för dem ni möter. Det är bra att komma ihåg att du inte behöver lösa alla problem för att vara till hjälp.

Ofta har också den ensamkommande unge andra personer och funktioner runt sig som frivilliga kan hänvisa till, så som boendepersonal, god man, migrationsverket, offentligt biträde etc.

Det är bra om verksamheten också sammanställer en lista på andra funktioner, organisationer och/eller aktörer som kan vara till nytta för ensamkommande barn och unga. Fundera på vilket stöd som finns att få till exempel inom Röda Korset eller i ert närområde. För mer information om vilket stöd som finns i Röda Korset, se sidan 14 i denna handbok.

Att starta verksamhet för ensamkommande barn och unga

Oavsett om du som frivillig är styrelsemedlem eller frivillig i verksamhet är det viktigt att kretsens styrelse är med på banan när ny verksamhet ska startas. Det är också viktigt att kretsens styrelse är medvetna om vad en ny verksamhet innebär i form av arbetsinsatser, ekonomi och nya frivilliga. För att uppstarten ska bli så smidig som möjligt är det bra om det finns två frivilligledare som tillsammans med styrelsen ansvarar för att göra en behovsinventering, rekrytera frivilliga och starta upp verksamheten.

För att starta en verksamhet som bygger på behov är det viktigt att göra målgruppen delaktig och bjuda in dem att medverka i hela planeringsprocessen. Den som från början är deltagare i en verksamhet kan efter en tid själv bli frivillig och vara med och ta ansvar för verksamheten.

För att starta och driva en bra verksamhet kan det vara bra att tänka i följande steg:

- 1 Utforska, identifiera och förstå behov
- 2 Skapa verksamhet som tillgodoser behoven
- 3 Utvärdera verksamheten

Utforska, identifiera och förstå behov

Bilda en liten grupp, som leds av frivilligledare som tillsammans ska genomföra behovsidentifieringen.

Det är kommunen och inte Migrationsverket som har det huvudsakliga ansvaret för ensamkommande barn och unga, så som boende, omsorg, skola och god man. Migrationsverket ansvarar för asylprocessen. Börja därför med att kontakta kommunen. Förklara att ni vill starta verksamhet tillsammans med ensamkommande barn och unga och fråga hur kommunen ställer sig till det. Be om kontaktuppgifter till de som ansvarar för de boenden och språkintruktionsprogram där ensam-

kommande barn och unga finns, för att höra om de har intresse av verksamhet.

Ensamkommande barn och unga är inte en homogen grupp som har samma typer av behov. För att kunna skapa verksamhet som utgår ifrån målgruppens behov är det bra att ta reda på följande saker:

- Vilka är de ensamkommande i kommunen?
- Var kommer de ifrån?
- Hur ser köns- och åldersfördelningen ut?
- Var och hur bor de?
- Är de i asylprocess eller har de fått uppehållstillstånd?
- Finns det boende med funktionsvariationer eller andra särskilda behov?
- Vilka aktiviteter finns för ensamkommande barn och unga i området och vilka planeras?
- Vem ansvarar för dessa aktiviteter?
- Finns det något nätverk för föreningar och organisationer som arbetar med ensamkommande i kommunen?

Nästa steg är att bjuda in ungdomarna.

Ta en fika ihop och prata med ungdomarna om deras behov och vad som intresserar dem. Låt aktiviteterna bli ett gemensamt projekt, som utgår från de ungas önskemål. Frågor som kan vara bra, för er frivilliga att ställa är:

- Vad har ni för fritidsintressen?
- Har ni möjlighet att utöva era fritidsintressen?
- Är det något särskilt som du skulle vilja göra, men som du inte har möjlighet till idag?
- Skulle du vara intresserad av att vara med att skapa verksamhet tillsammans med frivilliga från Röda Korset?
- Har du några frågor till oss?

I materialet Fokusmetoden³ finns förslag på hur ett sådant samtal kan se ut.

När ni pratat med kommunen, eventuella andra aktörer och ungdomarna är det dags att sammanställa resultatet. Dela resultatet med de ensamkommande barn och unga ni träffat och andra som bidragit med information, för att se att de håller med om er bild.

Skapa verksamhet för att tillgodose behov

Planera sedan, tillsammans med målgruppen, vilken slags verksamhet ni vill starta. Tänk långsiktigt och börja gärna i liten skala. Planera för att aktiviteterna ska kunna pågå under lång tid. Att erbjuda regelbundna aktiviteter gör det lättare för ungdomarna att delta och det bidrar till att skapa struktur i vardagen.

Om det finns andra aktörer som också har verksamhet för samma målgrupp är det viktigt att samarbeta med dem så aktiviteterna inte krockar utan att ni kompletterar varandra. Ni kan kanske erbjuda verksamhet på olika dagar i veckan eller samsas om lokaler. Om de aktiviteter som efterfrågas av målgruppen redan finns eller erbjuds av en annan aktör i ert närområde är det bra att lotsa ungdomarna till dessa verksamheter. Det är viktigt att undvika att skapa egna grupper för ensamkommande barn och unga, om deras behov kan tillgodoses av verksamheter som redan finns.

Delaktighet

För att skapa så bra verksamheter som möjligt är det viktigt att arbeta med delaktighet. Att göra personer delaktiga är att ge dem möjlighet att vara aktörer och att ge dem utrymme att vara med och planera och utforma verksamheten. Verksamheter där personerna själva är delaktiga blir bättre och mer baserade på målgruppens behov.

Här kommer några tips på hur ni kan tänka för att skapa mer delaktighet i verksamheten:

- Se er verksamhet som en arena som ni och de ni möter, tillsammans kan fylla med gemenskap och aktivitet.
- Kom ihåg att de personer ni möter också har kunskap och kompetens inom massor av olika områden. Fundera på vad ni frivilliga skulle vilja lära er av dem.
- Släpp alla tankar på hur ni brukar göra och testa er fram tillsammans. De ni möter kan massor och är experter på vad de behöver.
- Fundera över vilka hinder som finns, för att de ni möter ska kunna vara delaktiga i er verksamhet. Behöver en kunna svenska? Är ni en öppen grupp som är lätt att komma in i? Bjuds de ni möter in till planering av verksamheten? Sker planering av verksamheten på tider som passar dem ni möter?
- Planera långsiktigt och fundera över hur ni tillsammans kan tillgodose de behov som finns.

Fokusmetoden

På Rednet⁴ kan ni hitta mer information om delaktighet. Där finns också Fokusmetoden, som är en metod för ökad delaktighet. Fokusmetoden⁵ togs fram i det nu avslutade projektet Frivillighet för Delaktighet och är användbar för både kretsar och verksamhetsgrupper som vill i utveckla sitt arbete kring delaktighet.

Förslag på aktiviteter

För att få idéer, på vilken verksamhet ni ska driva, se er om inom rörelsen. Många av Röda Korsets kretsar och Röda Korsets Ungdomsförbunds lokalföreningar har drivit verksamhet för ensamkommande barn och unga under lång tid. Några goda exempel är till exempel fadderfamiljverksamheten medmänskianu som drivs av Vellingekretsen, läxhjälp som drivs bland andra av

3 Rednet / Verksamheter / Att starta, följa upp och samverka / Fokusmetoden

4 Rednet / Verksamheter / Mångfald och delaktighet / Delaktighet

5 Rednet / Verksamheter / Att starta, följa upp och samverka / Fokusmetoden

Landskronabygdens Rödakorskrets och Tomelilla Rödakorskretsen som bland annat drivit odlings- och matlagningsprojekt. Kontakta gärna andra kretsar som driver verksamhet för att få tips och inspiration. Kontaktinformation hittar ni på Röda Korsets kommunsidor⁶ eller via Infoservice⁷.

Utvärdera verksamheten

När en verksamhet har genomförts ska den utvärderas. Det är viktigt för att se vilket resultat verksamheten gett och för att kunna göra förbättringar inför framtiden. Involvera både frivilliga och de som varit deltagare i verksamheten.

Exempel på frågor som kan ställas är:

- Hur gick det att genomföra aktiviteten?
- Hur många deltagare och frivilliga hade aktiviteten?
- Fanns det en tydlig koppling mellan aktivitet och syfte?
- Vilken effekt hade aktiviteten?
- Vad gick bra?
- Vad gick dåligt?
- Vad kan förbättras?
- Genomfördes aktiviteten inom budget?

Dokumentation och uppföljning

Dokumentera gärna vad som görs i verksamheten, hur det går och hur aktiviteterna utvecklas.

Tänk på att vi aldrig får fotografera någon utan att de gett sitt godkännande. Är personen minderårig måste även vårdnadshavare godkänna att foto tas. Kom ihåg att vara tydlig med vad bilden ska användas till så personen i fråga förstår vad det är hen ger godkännande till. Om ni trots det vill dokumentera er verksamhet brukar det fungera bra att fotografera till exempel ryggar, händer eller aktiviteter så att enskilda personer inte går att identifiera.

Det är också viktigt att verksamheten för statistik på verksamheten. Räkna antal deltagare, antal frivilliga och antal verksamhetstillfällen. Ni behöver inte skriva ner några personuppgifter. Denna information ska sedan föras in i Frivillig. Frivillig är Svenska Röda Korsets nya digitala verktyg för planering, rapportering och uppföljning. Mer information om frivillig finns på Rednet, under verktyg och stöd och sedan frivillighet, frivilligledare och rekrytering. Verksamhetsledaren och kretsstyrelsen har ett gemensamt ansvar för att verksamheten följs upp kontinuerligt och för att rapportera uppgifterna vidare.

Kommunicera vad kretsen gör

Det är viktigt att kommunicera det arbete kretsen gör både internt inom Röda Korset och externt. Tipsa lokala medier om kretsens aktiviteter eller om det är något särskilt kretsen behöver hjälp med. Lokalpressen berättar gärna om behov och aktiviteter. Uppmärksamhet i media skapar ett intresse och leder ofta till att fler anmäler sig som frivilliga och att Röda Korset blir mer synligt. Det är dessutom en möjlighet att lyfta Röda Korsets humanitära värderingar och vikten av medmänsklighet, vilket i sin tur motverkar rädsla, intolerans och främlingsfientlighet. Om frivilliga och kretsar vill ha stöd i frågor som rör påverkan, kontakta infoservice, info@redcross.se så ser de till att era frågor hamnar rätt.

Det som frivilliga ser och möter i sina verksamheter kan också vara ett viktigt bidrag till det nationella påverkansarbetet. Genom att rapportera in det de ser i verksamheterna kan frivilliga bidra till Svenska Röda Korsets påverkansarbete. Den kunskap vi får in, från frivilliga, används i Röda Korsets arbete med samhällspåverkan och opinionsbildning och ger Röda Korset möjlighet att påtala brister och föreslå förändringar vid möten med politiker och myndigheter. Information om hur Svenska Röda Korset arbetar med påverkan hittas i vår Strategi för Påverkansarbete 2017–2019, som finns på Rednet⁸.

6 <https://kommun.redcross.se/>

7 0771-19 95 00 eller info@redcross.se

8 Rednet / Vår Förening / Styrdokument / Styrande Strategier / Strategi för Påverkansarbete 2017–2019

Rekrytering

Ny verksamhet innebär en chans att engagera nya frivilliga i Röda Korset. På de flesta orter finns människor som vill göra en insats. På Rednet⁹ finns tips och vägledning för att rekrytera nya frivilliga. Där finns bland annat mallar för affischer och en länk till Rekryteringsdatabasen där ni kan lägga upp en annons om att ni söker frivilliga.

En viktig frivilligkraft är också de ensamkommande barnen och ungdomarna själva. Fråga efter deras kunskap och intressen och hur ni på ett bra sätt gör dem delaktiga och drar nytta av deras kompetens och engagemang för att driva verksamheten framåt. Kanske kan någon som varit med i verksamheten länge ta steget att hålla i planeringen? Det stärker både ungdomarnas egenmakt och höjer kvalitén på verksamheten. Mer information om hur kretsen kan arbeta med delaktighet finns under avsnittet delaktighet.

Uppdragsbeskrivningar, Överenskommelser och Tystnadsförbindelser

För att ett frivilligt engagemang ska vara roligt och hållbart på lång sikt är det viktigt att det är tydligt vad som är uppdraget och vad som förväntas av den frivillige. För att göra det tydligt kan det vara bra att använda sig av uppdragsbeskrivningar. Som bilaga till detta material finns ett förslag på en uppdragsbeskrivning för frivilliga i verksamhet med ensamkommande barn och unga.

Som bilaga till detta material finns också en Överenskommelse med Tystnadsförbindelse. Denna ska nya frivilliga skriva under när de blir aktiva i en verksamhet. Ändra gärna i Uppdragsbeskrivningen om den inte stämmer överens med det aktuella uppdraget.

Uppdragsbeskrivning

Det är viktigt att, som ny frivillig i en verksamhet, förstå vad som förväntas av en. Genom att formulera en uppdragsbeskrivning tydliggör kretsens styrelse, eller frivilligledarna uppdragets utformning. Det är bra att ta med vilken verksamhet det gäller, vilken omfattning verksamheten har, vilken introduktion och utbildning den frivillige förväntas delta i och vilka personliga egenskaper som anses viktiga i frivilliguppdraget. Ett exempel på uppdragsbeskrivning för verksamhet med ensamkommande barn och unga finns under Viktiga dokument på Rednet. Om er verksamhet rör till exempel läxhjälp eller cykelskola finns färdiga verktygslådor på Rednet.^{10 11}

Överenskommelse och Tystnadsförbindelse

Kopplat till uppdragsbeskrivningen bör det också finnas en överenskommelse och en tystnadsförbindelse. Dessa dokument ska den nye frivillige och den som ansvarar för rekryteringen gå igenom och skriva under tillsammans, för att ytterligare förtydliga för den frivillige vad det nya uppdraget innebär.

Det är viktigt att saker som frivilliga får höra av barn och unga i verksamheten, i förtroende, inte förs vidare. Frivilliga i Röda Korset omfattas inte av så kallad anmälningsplikt, trots det kan frivilliga få veta saker som de på olika sätt bör agera på.

Om frivilliga får veta att något av de barn och ungdomar de möter far illa, är det viktigt att prata med barnet eller ungdomen om hur detta bör lösas på bästa sätt. Prata också med frivilligledare och med kretsstyrelse för att få hjälp att hitta lösningar, men var noga med att inget förs vidare till obehöriga utanför gruppen. Var noga med att samtalet förs på

⁹ Rednet / Verktyg och Stöd / Frivillighet, frivilligledare och rekrytering.

¹⁰ Rednet / Verksamheter / Barn och Ungdomar / Läxhjälp barn, Startside

¹¹ Rednet / Verksamheter / Verksamheter för Migranter / Sociala verksamheter för och med migranter / Övrig social verksamhet såsom mentorskap eller cykelskola

respektfullt sätt så att identiteten på den det gäller inte avslöjas. Vid behov kan också en så kallad orosanmälan göras till socialtjänsten. Mer information om hur en sådan görs finns på orosanmalan.se. Exempel på överenskommelse och tystnadsförbindelse finns under Viktiga dokument på Rednet.

Utdrag ur Polisens belastningsregister

Utgångspunkten för frivillighet är att alla som delar Röda Korsets värderingar är välkomna att vara frivilliga i Röda Korset om de har kunskaper och erfarenheter som passar frivilliguppdraget. För verksamhet med ensamkommande barn och unga krävs även att frivilliga visar upp ett utdrag ur Polisens belastningsregister. Var tydliga med att utdrag ur belastningsregistret krävs, redan när ni rekryterar frivilliga. Utdragen ska inte sparas av frivilligledare eller styrelse, utan det ska bara noteras att de visats upp. Mer information om detta finns på Rednet¹². Det utdrag som behövs för frivilliga i verksamheter med ensamkommande barn och unga heter ”Föreningar med mera där personer ska arbeta med barn” och hittas på polisens hemsida¹³.

Utbildning och policys

Frivilliga som är aktiva i verksamheter för ensamkommande barn, ska gå kurserna Att Vara Frivillig och Svenska Röda Korsets Ideologikurs. Mer information om vad dessa kurser innehåller finns på Rednet¹⁴. Där finns också den information och det material kretsen behöver för att själv kunna arrangera dessa kurser eller för att gå dem som e-kurser.

Som komplement till dessa kurser är det viktigt att alla frivilliga har läst Svenska Röda Korsets Uppförandekod och Frivilligpolicy.¹⁵ Den som engagerar sig i aktiviteter

med ensamkommande barn och unga kan också ha nytta av utbildningen Att Mötas i Vardag och Kris.

Mer information om vilka kurser som finns, vad de innehåller och hur man bokar dem finns på Rednet under fliken Verktyg & Stöd, Kurser och Lärandeaktiviteter.

Språket

Kommunikationen kan vara en utmaning, när vi arbetar med personer som är nya i Sverige.

Ett sätt att underlätta är att ha frivilliga med olika språkkunskaper. Det är bra att tänka på redan när frivilliga rekryteras till verksamheten.

Det finns ibland några ensamkommande som hunnit lära sig svenska och som kan hjälpa till att översätta när det behövs. Var noga med att denna person inte överbelastas, bara används som tolk och inte ges möjlighet att ta del av verksamheten.

Om det känns värdefullt går det att använda tolkar för att kunna prata med varandra mer obehindrat. Svenska Röda Korset har ett avtal med www.semantix.se, som tillhandahåller tolkar. Mer information om detta finns på Rednet¹⁶. Ett annat hjälpmedel är Google translate som finns både som hemsida, <https://translate.google.se/?hl=sv> och som en app som kan laddas ner till en smart-telefon.

Försäkring

Alla frivilliga och deltagare i Svenska Röda Korsets verksamheter är försäkrade. Mer information om vad som ingår i försäkringarna och hur du går till väga om något händer, finns på Rednet¹⁷.

12 Rednet / Verktyg och stöd / Frivillighet, Frivilligledare och Rekrytering / Checklista för hur kretsen hanterar

13 Polisen.se under service/blanketter/belastningsregistret

14 Rednet / Verktyg och stöd/ kurser och lärandeaktiviteter /

15 Rednet / Verktyg och stöd / Kretshandboken / Uppförandekod, Rednet / Verktyg och Stöd / Kretshandboken / Frivilligpolicy

16 Rednet / Verktyg & Stöd / Butiker och inköp / Inköpsavtal och leverantörer /Tolk- och översättningstjänster

17 Rednet / Vår förening / Kretsen – en ideell förening / Försäkringar frivilliga och Mötesplats Kupan

Psykosocialt Stöd

Många av de ensamkommande barn och unga Röda Korset möter i verksamheter runt om i landet, är i behov av psykosocialt stöd. Det gör att frivilliga ofta hanterar utmanade och svåra saker i samtal med ungdomarna. Svenska Röda Korset arbetar med psykosocialt stöd, till både frivilliga och till dem som kommer till verksamheterna.

Psykosocialt stöd till dem vi möter

Svenska Röda Korsets sociala verksamheter är i sig ett psykosocialt stöd. Psykosocialt stöd kan vara enkla saker som att fylla tiden med något meningsfullt, att prata med någon om sin situation och framtid eller att få hjälp och stöd i att hantera sin stress. Att ha en regelbunden aktivitet att gå till är hälsofrämjande i sig.

Svenska Röda Korset använder fem vägledande principer för psykosocialt stöd; lugn, trygghet, tillit, samhörighet och hopp. Det är viktigt att tänka in dessa fem principer när ni planerar era verksamheter. På Rednet¹⁸ finns information om hur frivilliga kan arbeta för att skapa verksamheter som främjar dessa fem principer. Där finns också information om det material och de verktyg som finns och som kan användas i verksamheterna.

Psykosocialt stöd till frivilliga

Att möta ensamkommande barn och unga som befinner sig i utsatta situationer kan vara tungt. Det är viktigt att frivilliga tar hand om varandra och sig själva för att orka utföra sitt uppdrag på ett bra sätt. I materialet Psykosocialt Stöd till Rödakorsare¹⁹ kan ni hitta tips och idéer kring hur frivilligledare och kretsstyrelser kan skapa goda förutsättningar för att ge stöd till frivilliga och skapa hållbara frivilliguppdrag.

Om det stöd, som kan ges i verksamhetsgruppen och styrelsen inte är nog, kan du som frivillig snabbt få professionellt stöd genom Falck Healthcare. Hos Falck sitter kvalificerade socionomer med bred kompetens som är vana att hantera alla möjliga typer av samtal – det kan handla om allt från människor i stora kriser till personer som bara behöver prata lite om sin situation. Tjänsten nås på telefonnummer 08 - 406 67 17. Uppge ”Röda Korset” och koden ”Volontär”.

18 Rednet / Verksamhet / Psykosocialt stöd

19 Rednet / Verksamheter/Psykosocialt stöd/Stöd till rödakorsare

Kränkningar, hot och andra avvikelser

Om en frivillig i Röda Korset visar prov på dåligt omdöme ska händelsen genast utredas och dokumenteras. Kretsstyrelsen ansvarar för att en frivillig som utsätter andra för diskriminering och kränkande behandling eller på annat sätt agerar mot Röda Korsets grundprinciper, skiljs från sitt uppdrag.

Om du som frivillig blir utsatt, för hot, våld eller andra påhopp är det viktigt att detta anmäls till incident@redcross.se. I denna epostlåda samlas information om tillbud, tillmälen och påhopp som rödakorsare råkar ut för. Ange om och hur kretsen vill bli kontaktad av en tjänsteperson med anledning av det som hänt. Alla händelser som innehåller våld, ska självklart även polisanmälas. Ta hjälp av dina frivilligkollegor, kretsens styrelse och vänner och familj för att få stöd. Ofta har ni frivilliga en viktig roll i att stötta varandra i ert frivilliguppdrag.

Om kretsen upplever att det finns brister som till exempel äventyrar de ensamkommandes hälsa eller kränker deras rättigheter, som Röda Korset bör veta om, kontakta Info-service på tel. 0771-19 95 00 eller e-posta till info@redcross.se så lotsar de ärendet vidare.

I dessa sammanhang är det viktigt att vara tydlig gentemot barnet/ungdomen vad du som frivillig och Röda Korset, kan göra. Det är viktigt att lyssna och att samtidigt vara tydlig med hur frivilligrollen ser ut och i vilket uppdrag du träffar de ensamkommande ungdomarna. Självklart kan frivilliga hjälpa ungdomarna och lotsa dem rätt med deras frågor och klagomål till exempel till Migrationsverket, ungdomens offentliga ombud, God Man, överförmyndaren eller till den som är ansvarig för deras boende. Vi kan även hänvisa till de olika tjänster som finns inom Svenska Röda Korset, till exempel vårdförmedling för papperslösa eller Rådgivningstelefonen för migrationsrelaterade frågor. Se mer om detta på sidan 14 i denna handbok.

Makt och Risker

De ensamkommande barn och unga som berörs av Röda Korsets verksamheter, befinner sig i många fall i en väldigt utsatt situation. Även om ni som frivilliga kanske inte upplever det finns det ofta en ojämn maktrelation mellan frivilliga och de ensamkommande barn och unga. Det gör att de ni möter kan ha svårt att ställa krav på verksamheten och ta plats. Det är viktigt att komma ihåg att den ensamkommande ungdomens utsatta situation, och eventuella känsla av tacksamhet gör att det kan vara väldigt svårt att lyfta problem eller klagomål. Det är därför viktigt att styrelsen och verksamhetsgruppen, tillsammans funderar över hur situationen för både ungdomar och frivilliga så trygg och trevlig som möjligt. Det ska till exempel finnas regler kring att ingen frivillig ska vara ensam med barn och ungdomar och vara tydligt vad ett frivilliguppdrag inom Röda Korset innebär. Fundera också över vilka andra risker som kan finnas i just er verksamhet.

Var försiktig

På Rednet²⁰ finns en säkerhetsguide för Rödakorsare som heter Var Försiktig. Säkerhetsguiden är ett verktyg som kan användas förebyggande för att förbättra säkerheten i verksamheten, först och främst för rödakorsare, men även för de personer som tar del av verksamheten.

Tjänsteperson i beredskap, TiB

Om något extraordinärt och akut inträffar, och kretsen är osäker på hur man ska agera – sök stöd hos Svenska Röda Korsets tjänsteperson i beredskap (TiB) på telefonnummer 08-452 46 50. TiB är i tjänst dygnet runt alla dagar på året.

20 Rednet / Vår förening / Kretsen-en ideell förening / Hot och Säkerhet

Övrigt stöd, kontakt och länkar

Att vara frivillig i verksamhet med ensamkommande barn och unga är roligt, givande och ibland utmanande. Många ensamkommande barn och unga vill ha råd och stöd i komplicerade frågor som kräver specialkompetens. Det är därför bra att känna till hur och vart man bör hänvisa vidare. I organisationen finns kunskap och kompetens som frivilliga och kretsar kan hänvisa personer till.

Rednet

Det tål att upprepas att Rednet är den viktigaste platsen för information för frivilliga. Där finns allt en frivillig i Röda Korset behöver veta. Sidan hittas på rednet.redcross.se.

Under fliken Verksamheter/Verksamheter för migranter/Verksamheter inom mottagande och etablering finns en sida som heter Ensamkommande barn och unga. På den sidan samlar tjänstepersoner på Svenska Röda Korset aktuell information, nyheter och tips som är relevanta för frivilliga i verksamheter för ensamkommande barn och unga. För att skaffa inloggningsuppgifter till Rednet, skriv till info@redcross.se och be om inloggningsuppgifter.

Verksamhetsutvecklare Ensamkommande barn och unga

Det finns flera verksamhetsutvecklare som arbetar med att ge stöd till kretsar och verksamhetsgrupper som har verksamheter för asylsökande och nyanlända, inklusive ensamkommande barn och unga. Teamet består av fem personer där fyra arbetar regionalt och en bara har fokus på frågor som rör ensamkommande barn, över hela landet. Kontaktuppgifter finns på Rednet²¹.

Infoservice

Kretsar och frivilliga är alltid välkomna att höra av sig till Röda Korsets Infoservice. Om du har en fråga men inte riktigt vet vart du ska vända dig kan medarbetarna på Infoservice hjälpa dig. De kan svara på de flesta frågor och annars lotsar de vidare till rätt person eller instans i organisationen.

Ring 0771-19 95 00 eller e-posta till info@redcross.se

Öppettider:

Måndag–fredag, 10.00–16.00

Lunchstängt, 12.00–13.00

Röda Korsets Rådgivningstelefon

Tjänstepersoner på Röda Korset bemannar en rådgivningstelefon för migrationsrelaterade frågor, tisdag–torsdag 9.30–12.00. De nås på telefon 020-415 000.

Hit kan en vända sig med frågor som rör:

- Efterforskning av anhöriga som saknas efter konflikt eller katastrof
- Familjeåterförening
- Rödakorsmeddelanden mellan anhöriga
- De som vill eller måste återvända till hemlandet
- Råd och stöd till asylsökande
- Asylprocessen

21 Rednet/ Verksamheter / Verksamheter för migranter / Verksamheter inom mottagande och etablering / Vilket stöd ger vi

Röda Korsets vårdförmedling

Röda Korsets bedriver en vårdförmedling för migranter som faller utanför samhällets skyddsnet. Den består av en vårdmottagning i Stockholm och en nationell rådgivningstelefon. Vårdförmedlingen kan bistå med hjälp att få tillgång till sjukvård, med patientmöten och med kontakter med myndigheter och vårdgivare. Mer information om detta finns på Rednet²². Rådgivningstelefonen nås på 020-211 000 (kostnadsfritt) eller 0709-40 67 23 (endast sms) måndag till torsdag 09.30–11.30, eller via papperslos@redcross.se

Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade

Svenska Röda Korset har också behandlingscenter för behandling av krigsskadade och torterade migranter i Malmö – med filialer i Hässleholm och Kristianstad, Göteborg, Skövde, med mobil verksamhet i Vänersborgsregionen, Uppsala, Skellefteå – med filialer i Umeå och Luleå. Alla behandlingscenter tar emot vuxna, över 18 år. Följande behandlingscenter (med filialer) tar även emot barn och ungdomar i behandling:

Skellefteå: från 16 år

Uppsala: från 13 år

Göteborg: från 14 år

Behandlingscentren har inte någon akutmottagning och ofta är det kötid till behandling. Om en ungdom har akuta besvär, är det bäst att hänvisa till en lokal vårdcentral eller sjukhus. Kontaktuppgifter till dessa behandlingscenter finns på Redcross.se under Kontakt.

Svenska Röda Korsets hemsida

redcross.se

BILAGA 1

UPPDRAGSBESKRIVNING

för verksamhet med ensamkommande barn och unga

Beskrivning

Varje dag gör frivilliga i Svenska Röda Korset skillnad för ensamkommande barn och unga runt om i Sverige. Kretsar i hela landet erbjuder läxhjälp, matlagning, samtalsgrupper och mycket mer. Som frivillig i dessa verksamheter är din uppgift att vara aktiv och utveckla verksamheten tillsammans med andra frivilliga och med deltagarna. Du är en trygg vuxen som bidrar till att verksamheten erbjuder stöd och social samvaro för de ungdomar du möter.

Aktiviteter

De aktiviteter som Svenska Röda Korset bedriver med ensamkommande barn och unga ser väldigt olika ut. Här är några exempel:

- Sociala aktiviteter, till exempel matlagning, utflykter, odling, biobesök, leka och spela spel
- Fysiska aktiviteter, till exempel promenader, jogging, dans, gym, cykelskola och simskola
- Kreativa aktiviteter, till exempel målning, musik, sömnad
- Integrationsaktiviteter, till exempel språkkafé, träna svenska, samhällsinformation

Omfattning

Du kommer själv överens med din frivilligledare om uppdragets omfattning, men vi ser dock gärna att du kan vara aktiv under minst ett halvt år.

Introduktion och Utbildning

Som frivillig i verksamheten bör du ha viss kunskap om Röda Korset och om vad det innebär att jobba ideellt för oss. Därför krävs att du tar del av vissa viktiga dokument och deltar i obligatorisk utbildning och introduktion, så som:

- Att vara frivillig (2–3 studietimmar, finns även som e-kurs)
- Svenska Röda Korsets Ideologikurs (4 studietimmar, finns även som e-kurs)
- Att du läser Svenska Röda Korsets Frivilligpolicy och Uppförandekod
- Att du läser Röda Korsets Grundprinciper

Dessutom uppmuntras du att så snart tillfälle ges ta del av utbildningen "Att mötas i vardag och kris" (8 studietimmar).

Frivilligprofil

Inom Röda Korset ser vi mångfald som en stor tillgång i vårt arbete. Människor med olika bakgrunder, etnicitet, kön, åldrar och funktionsnedsättningar breddar vår kompetens och vår förmåga att utföra vårt uppdrag. Vi ser gärna att du som frivillig är:

- Du är lugn och trygg i dig själv och har god självkänedom
- Du är van att möta människor med olika erfarenheter och bakgrund och har lätt för att samarbeta med andra
- Du är lyhörd och uppmärksam på dina medmänniskors behov och reaktioner
- Du är flexibel men att du också förmår sätta gränser

Vi förutsätter att du delar Röda Korsets människosyn och humanitära värderingar. Röda Korsets grundprinciper är vägledande i frivilligarbetet.

Ålder

Du har fyllt 18 år. För uppdrag som frivillig i verksamhet för ensamkommande barn och unga ska ett utdrag ur Polisens belastningsregister visas upp för frivilligledaren. Detta gäller i alla verksamheter som vänder sig till barn och unga.

BILAGA 2

ÖVERENSKOMMELSE

för verksamhet med ensamkommande barn och unga

Jag, som frivillig, kommer att följa Röda Korsets grundprinciper samt Frivilligpolicy och uppförandekoden i mitt frivilliguppdrag.

Jag och frivilligledaren är överens om uppdragets innehåll och omfattning, se uppdragsbeskrivningen.

Jag kommer att meddela frivilligledaren i god tid innan jag vill avsluta mitt frivilliguppdrag, eller göra ett uppehåll.

Jag är medveten om att mitt frivilliguppdrag kan avslutas om jag inte följer denna överenskommelse.

Tystnadslöfte

Som frivillig möter jag människor som tar emot stöd eller deltar i Röda Korsets olika aktiviteter. Det är personer som av olika anledningar behöver medmänskligt stöd för att kunna förändra och förbättra sin livssituation.

I mötet med människor får jag, i förtroende, insikt i personers liv. Jag får under inga förhållanden, och inte heller när jag avslutat ditt uppdrag, berätta vad jag fått veta under mitt uppdrag som frivillig i Röda Korset.

Undantag

Som frivillig har jag, i handledning, rätt att ta upp personer och situationer jag mött under mitt uppdrag och om möjligt undvika att nämna namn om inte vederbörande gett sin tillåtelse. Jag har också rätt att dela den information jag tagit del av om personen som givit den ger sitt godkännande. Det finns tillfällen i vissa uppdrag där du kan vara skyldig att kontakta myndigheter.

I händelse av problem som berör tystnadsplikten ska jag rådgöra med verksamhetsledare eller någon av de ansvariga i föreningsstyrelsen.

Jag har förstått denna överenskommelse och tystnadsförbindelse och avser att följa den.

Ort

Datum

Namnunderskrift frivillig

Namnförtydligande frivillig

Namnunderskrift frivilligledare/styrelse

Namnförtydligande frivillig/styrelse

Svenska Röda Korset
Box 17563, Hornsgatan 54, 118 91 Stockholm
Telefon 08-452 46 00, Fax 08-452 46 01
E-post: info@redcross.se | Besök vår hemsida www.redcross.se

